

VIIIAB05 - Szabályozástechnika

Stabilitás, Soros kompenzátorok

Dr. habil. Harmati István

Irányítástechnika és Informatika Tanszék,
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

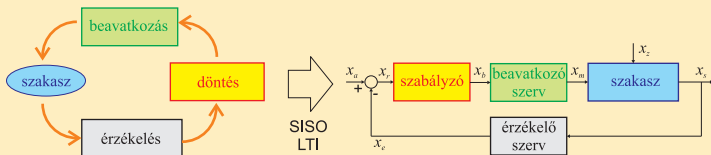
2020. február 28.

Az előző részek tartalmából

a hallgató

- 1 képes megfogalmazni a szabályozástechnika vizsgálódásainak tárgyát,
- 2 ismeri a szabályozási kör elemeit, osztályozásának, szempontjait, minőségi jellemzőit,

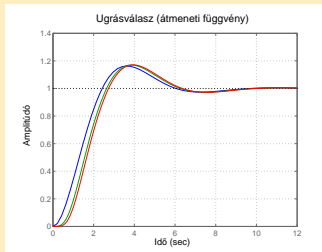
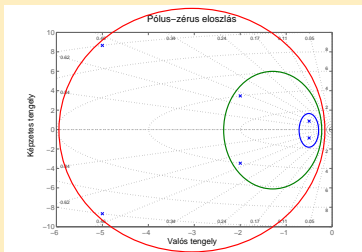
- 3 átlátja, milyen módon kapható meg egy szakasz átviteli függvénye,
- 4 képes meghatározni a szabályozási kör statikus tulajdonságait

$$W_o(s) = \frac{K \prod_{k=1}^{m_1} (\tau_k s + 1) \prod_{l=1}^{m_2} (\tau_l^2 s^2 + 2\eta_l \tau_l s + 1)}{s^i \prod_{p=1}^{n_1} (T_p s + 1) \prod_{q=1}^{n_2} (T_q^2 s^2 + 2\xi_q T_q s + 1)}$$

Az előző részek tartalmából

a hallgató

- 1 ismeri a kapcsolatot a tranziensek tulajdonságai, a frekvenciaválasz és a pólus-zérus eloszlás között,
- 2 ismeri a tranziens viselkedés domináns póluspár alapján történő közelítését,

Az előző részek tartalmából

Stabilitás

A rendszer $y(t)$ válasza korlátos marad minden véges kezdeti feltételre és korlátos $u(t)$ bemenetre.

$$y(t) = Ce^{At}x_0 + \int_0^t Ce^{A(t-\tau)}Bu(\tau)d\tau + Du(t) \quad x_0 = x(0)$$

Zéro bementi stabilitás - zero input stability

$y(t)$ korlátos tetszőleges x_0 ($\|x_0\| < \infty$) mellett, ha $u(t) \equiv 0$. Feltétel: nincs pólus a jobb félsíkon, az origóban és nincs többszörös pólus a képzetes tengelyen.

Zéro állapot stabilitás - zero state stability

$y(t)$ korlátos tetszőleges korlátos $u(t)$ mellett, ha $x_0 = 0$. Feltétel: nincs pólus a jobb félsíkon és a képzetes tengelyen.

Az előző részek tartalmából

Nyquist-kritérium

Adott a felnyitott kör $W_o(s)$ átviteli függvénye, amelynek P pólusa van a jobb félsíkon. A zárt kör akkor és csak akkor stabil, ha $W_o(s)$ Nyquist-görbéje pontosan P -szer kerüli meg a komplex számsík -1 pontját az óramutató járásával ellentétes irányban.

Következmény (egyszerűsített Nyquist-kritérium)

Ha a $W_o(s)$ felnyitott kör átviteli függvényének nincsen pólusa a jobb félsíkon, akkor a stabilitás szükséges és elégséges feltétele, hogy $W_o(s)$ Nyquist-görbéje ne kerülje meg a -1 pontot.

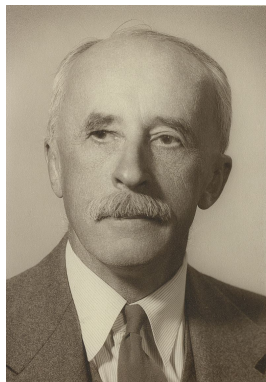
A negyedik előadás célja

A hallgató

- 1 ismeri az egyszerűsített Nyquist-kritériumot és az abból levezethető Bode-kritériumot,
- 2 ismeri vágási frekvencia és a fázistartalék definícióját és kapcsolatukat a stabilitással,
- 3 a Bode-diagram aszimptotikus közelítésével képes hatékonyan meghatározni a vágási frekvenciát és a fázistartalékot,
- 4 ismeri a hagyományos soros kompenzátorok működési mechanizmusát és tisztában van a hangolás szempontjaival,
- 5 tisztában van a beavatkozó jel korlátosságának következményeivel,
- 6 tisztában van a sáv szélesség fogalmával a szabályozási körök esetében,
- 7 tisztában van a PID szabályozókban alkalmazott három hatás (arányos, integráló és deriváló) jellemzőivel,

Tartalom

- 1 Egyszerűsített Nyquist-kritérium
- 2 A Bode-kritérium
- 3 Soros kompenzátorok/szabályzók
- 4 Szabályzótervezés
- 5 PID szabályzók családja
- 6 PID szabályzók hangolása

Nyikolaj Minorszkij (1885-1970)
orosz villamosmérnök

Tartalom

- 1 **Egyszerűsített Nyquist-kritérium**
- 2 A Bode-kritérium
- 3 Soros kompenzátorok/szabályzók
- 4 Szabályzótervezés
- 5 PID szabályzók családja
- 6 PID szabályzók hangolása

Egyszerűsített Nyquist-kritérium

Tegyük fel

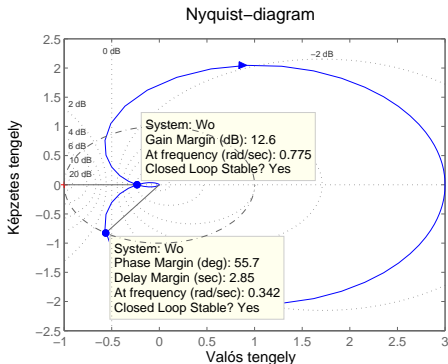
- 1 $W_o(s)$ -nek csak a bal félsíkon van pólusa és legfeljebb az origóban.
- 2 $W_o(s)$ Nyquist-görbéje egy ponton metszi az egységkört.

Stabilitás jellemzése

- 1 fázistartalék: φ_m (phase margin)
- 2 erősítés tartalék G_m (gain margin)

Kérdés

Körerősítés hatása φ_m -re és G_m -re?

Egyszerűsített Nyquist-kritérium

Vágási frekvencia

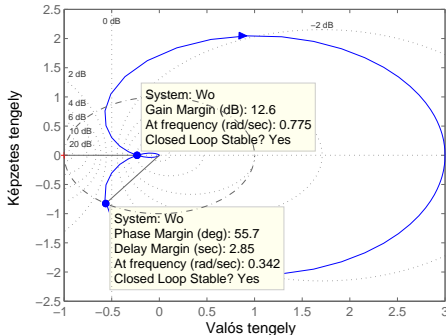
A (erősítés) vágási frekvencia (**gain crossover frequency**) az a frekvencia, ahol a Nyquist-görbe metszi az egységkört, azaz ahol a hurokerősítés egységnyi.

Kérdés

A fázis vágási frekvencia (**phase crossover frequency**) az a frekvencia, ahol a Nyquist-görbe eléri a negatív valós féltengelyt, azaz ahol a fázistolás $-\pi$.

$$W_o(s) = \frac{3}{(s+1)(3s+1)(5s+1)}$$

Nyquist-diagram

Tartalom

- 1 Egyszerűsített Nyquist-kritérium
- 2 A Bode-kritérium**
- 3 Soros kompenzátorok/szabályzók
- 4 Szabályzótervezés
- 5 PID szabályzók családja
- 6 PID szabályzók hangolása

Bode-kritérium

Használata

A felnyitott kör $W_o(s)$ átviteli függvényéből következtethetünk a zárt kör stabilitására, ha

- 1 $W_o(s)$ minden pólusa a bal félsíkon van (esetleg az origóban) és
- 2 nincs egynél több olyan körfrekvencia, hogy $\|W_o(j\omega_C)\| = 1$

Megjegyzés

A Bode-kritérium a Nyquist-kritérium speciális esete.

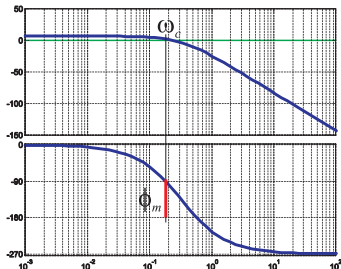
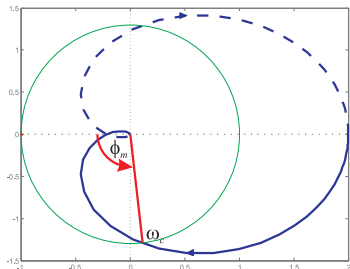
Megjegyzés

A Bode-diagramon az egységkört a $0dB$ tengely jeleníti meg és az (erősítés) vágási frekvencia (ω_C) az a frekvencia, ahol az amplitúdómenet metszi a $0dB$ tengelyt.

Bode-kritérium

Megjegyzés

Akkor nem vesszük körbe a -1 pontot, ha a görbe korábban már bekerült az egységkörön belülré, azaz a vágási frekvenciához -180° -nál nagyobb fázistolás tartozik.

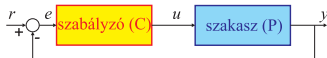
$$\text{STABILITÁS} \Leftrightarrow \phi_m > 0 \quad (\phi_m = \pi + \varphi(\omega_c))$$

Tartalom

- 1 Egyszerűsített Nyquist-kritérium
- 2 A Bode-kritérium
- 3 Soros kompenzátorok/szabályzók**
- 4 Szabályzótervezés
- 5 PID szabályzók családja
- 6 PID szabályzók hangolása

Soros kompenzátor

Miért soros?

Mert a szakasszal sorba kapcsoljuk és elé helyezzük. (Más struktúrákat is használhatnánk.)

Szabályzó hangolása

A szabályzó paramétereit (széles tartományban) tetszőlegesen választhatjuk meg. A szabályzó paramétereinek beállítását hangolásnak (**tuning**) nevezzük.

Hangolás szempontjai (bővíthető)

- 1 STABILITÁS (előírt fázistartalék)
- 2 tranziens minősége (kimeneten y és a beavatkozó jelen u)
- 3 statikus pontosság

PID szabályzók - eredet

Hajók irányítási problémája

- 1 Cél: iránytartás, a legyezési szög (yaw angle) állítsa, eliminálása.
- 2 Zavarások: oldalirányú áramlás (drift), szélnyomás.
- 3 Beavatkozó szerv: kormánylapát.
- 4 Felhasználás: navigáció, tűzvezetés.
- 5 Elvárás: jobb, mint egy tapasztalt kormányos.

Nyikolaj Fjodorovics Minorszkij

- 1 1885 (Korcseva, Oroszország) - 1970 (Olaszország)
- 2 Orosz-amerikai mérnök, tengerész
- 3 Cikke: 1922-ben PID szabályzót javasol és elemez. (Cím: Directional stability of automatically steered bodies).
- 4 Az elnevezés ekkor még más volt.

PID szabályzók - eredet

A kormányos - helmsman

Az ötlet a kézi vezérlés megfigyelése alapján született

Első alkalmazás (1923)

USS New Mexico (1943-ban)
(ma tengeralattjáró viseli a nevét)

PID szabályzók - eredet

A 3D probléma - USS New Mexico SSN-779

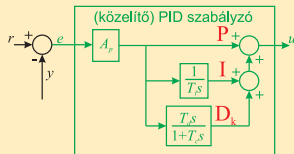
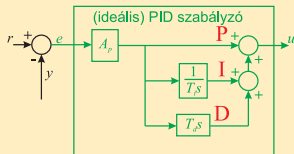

Soros kompenzátor

Egyszerűsítés

Tetszőleges, fizikailag megvalósítható átviteli függvény választható szabályzónak. Ha a fokszámok túl nagyok, akkor túl sok a hangolható paraméter. Így tehát választunk egy átviteli függvény halmazt átlátható mennyiségű paraméterrel.

Természetes jelöltek

PID szabályzók családja

Proportional - Integral - Derivative

A PID szabályzók esetén a beavatkozó jel három hatás lineáris kombinációja

- ① egy hibajellel arányos tag (P-hatás)
- ② egy hibaintegrállal arányos tag (I-hatás)
- ③ egy hibaderiválttal arányos tag (D-hatás)

Megjegyzések

- Egyes hatások elhagyhatók (P, PI, PD szabályzók).
- Ha van I-tag, akkor lehet azonosan nulla hiba mellett is beavatkozó jelet előállítani.
- Az ideális D-hatás nem realizálható.
- Az I hatás növeli a típuszámot.

A szabályzó átviteli függvénye

Ideális D-hatást tartalmazó PID szabályzó átviteli függvénye.

$$W_{PID_k}(s) = A_p \left(1 + \frac{1}{sT_i} + \frac{sT_d}{sT_c + 1} \right) = \frac{A_p T_i (T_d + T_c) s^2 + (T_i + T_c) s + 1}{T_i s (sT_c + 1)}$$

Gyakorlati jelentőség

Szabályozási körök több, mint 70%-ban alkalmazzák. "Bemegyünk a boltba és veszünk egyet."

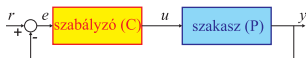
- Akytec
- Siemens
- Honeywell

Tartalom

- 1 Egyszerűsített Nyquist-kritérium
- 2 A Bode-kritérium
- 3 Soros kompenzátorok/szabályzók
- 4 Szabályzótervezés**
- 5 PID szabályzók családja
- 6 PID szabályzók hangolása

Soros kompenzátor

Miért soros?

Mert a szakasszal sorba kapcsoljuk és elé helyezzük. (Más struktúrákat is használhatnánk.)

Szabályzó hangolása

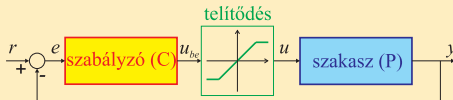
A szabályzó paramétereinek beállítását hangolásnak (**tuning**) nevezzük.

Hangolás szempontjai

- 1 **STABILITÁS** (előírt fázistartalék),
- 2 statikus pontosság,
- 3 tranziensek gyorsasága (beállási idő, illetve sávszélesség),
- 4 beavatkozó jel korlátozásainak figyelembe vétele

A beavatkozó jel korlátossága

Telítődés

Telítődés karakterisztikája

$$u = \begin{cases} u_{max} & \text{ha } u_{be} \geq u_{max} \\ u_{be} & \text{ha } u_{min} < u_{be} < u_{max} \\ u_{min} & \text{ha } u_{be} \leq u_{min} \end{cases}$$

Megjegyzés

Mivel feltettük, hogy lineáris viselkedésű elemekből épül fel a szabályozási kör, ezért olyan szabályozót kell alkalmazni, amely a lineáris tartományban tartja a telítődéses elemet, azaz $u_{min} \leq u_{be} \leq u_{max}$.

Illusztráció telítődésre - tempomat tervezése

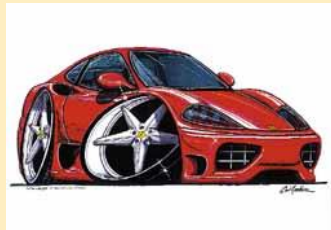
Specifikáció

Egy $r(t) = 100\varepsilon(t)$ ($\frac{km}{h}$) alapjelugrás esetében $T_{rise}(t) = 8sec$. Melyik esetben kerül telítődésbe a beavatkozó jel (kikért motornyomaték)?

Jármű A

Jármű B

Nem érdemes ugyan azt a szabályzót tervezni mindkét járműhöz.

A szabályozási kör sáv szélessége

Szűrő

A (zárt) szabályozási kör $W_{cl}(s) = W_{yr}(s)$ átvitele szűrőként viselkedik az $r(t)$ alapjel és az $y(t)$ kimenet között.

Sáv szélesség

Az a frekvencia, ahol a szűrő erősítése -3dB -nél nagyobb.

Kívánt sáv szélesség

Minél nagyobb a sáv szélesség, annál gyorsabb alapjel vihető át egységnyi erősítéssel a kimenetre (annál jobbák a követési tulajdonságok).

Hogyan becsülhető a szabályozási kör sávszélessége?

Feltételezés

A felnyitott kör átviteli függvényére teljesül, hogy nagy frekvencián nagy a csillapítása, kis frekvencián viszont nagy az erősítése, azaz

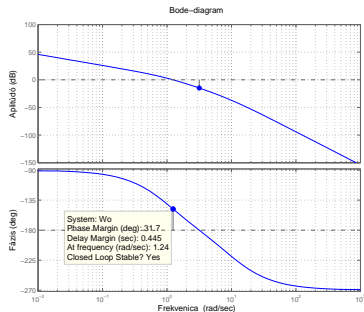
- 1 ha $\omega \ll \omega_c$, akkor $\|W_o(j\omega)\| \gg 1$
- 2 ha $\omega \gg \omega_c$, akkor $\|W_o(j\omega)\| \ll 1$

Emlékeztetőül (vágási frekvencia):

$$\|W_o(\omega_c)\| = 1$$

Feltételt teljesítő $W_o(s)$

$$W_o(s) = \frac{2}{s(s+1)(0,1s+1)}$$

Hogyan becsülhető a szabályozási kör sáv szélessége?

$$|W_{cl}(j\omega)| = \left| \frac{W_o(j\omega)}{1 + W_o(j\omega)} \right|$$

Alacsony frekvencián $\omega \ll \omega_c$

Itt, $|W_o(j\omega)| \gg 1$, így

$$|W_{cl}(j\omega)| = \left| \frac{W_o(j\omega)}{1 + W_o(j\omega)} \right| \approx \left| \frac{W_o(j\omega)}{W_o(j\omega)} \right| = 1$$

Magas frekvencián $\omega \gg \omega_c$

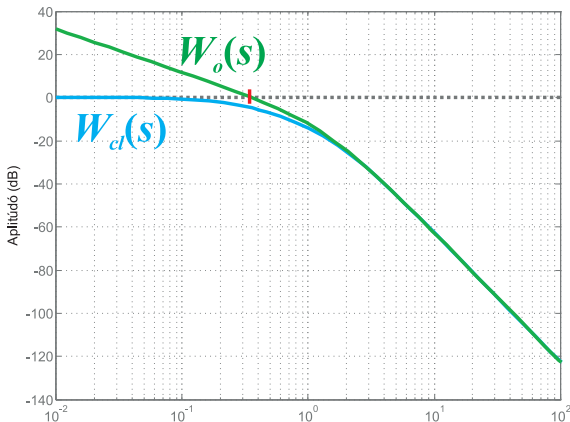
Itt, $|W_o(j\omega)| \ll 1$, így

$$|W_{cl}(j\omega)| = \left| \frac{W_o(j\omega)}{1 + W_o(j\omega)} \right| \approx \left| \frac{W_o(j\omega)}{1} \right| = |W_o(j\omega)|$$

Sávszélesség - illusztráció

$$W_P(s) = \frac{3}{40s^3 + 54s^2 + 15s + 1}$$

$$W_C(s) = \frac{5,132s^2 + 1,796s + 0,1283}{0,5132s^2 + s}$$

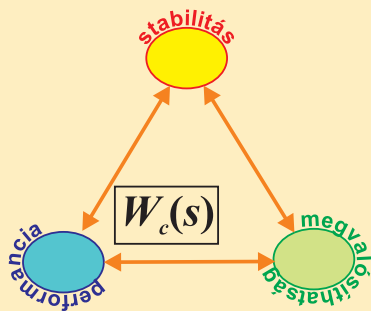

A hangolás problémája

Követelmények

- 1 **STABILITÁS** (pozitív fázistartalék, illetve pozitív erősítéstartalék a Bode-kritériumot használva)
- 2 **Performancia**: tranziensek minősége (beállási idő, túllövés, $T_{2\%}$, stb.), statikus tulajdonságok
- 3 **Megvalósíthatóság**: realizálható beavatkozó jelek (fizikailag biztosítható nagyságú jelek)

Követelmények háromszöge

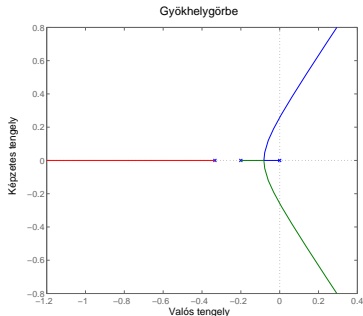
Eszközeink a hangoláshoz I

Gyök helygörbe

- 1 A **zárt kör** pólusainak helye a komplex síkon a körerősítés függvényében.
- 2 Bemenet $W_o(s)$.
- 3 Kritikus körerősítés.
- 4 Tükrös a valós tengelyre.
- 5 Egyéb törvényszerűségek...

Példa

$$W_o(s) = \frac{5}{s(3s+1)(5s+1)}$$

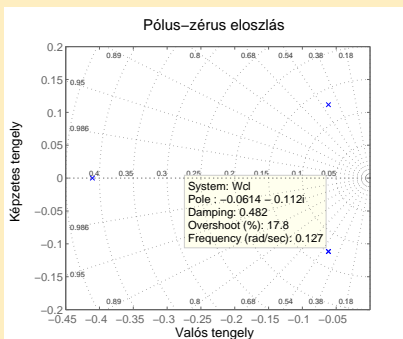
Eszközeink a hangoláshoz II

Pólus-zérus eloszlás

- 1 A **zárt kör** pólusainak helye.
- 2 Domináns póluspár.
- 3 Tranziensek minősége.
- 4 Csillapításból túllövés.
- 5 Valós részből gyorsaság.

Példa

$$W_o(s) = \frac{0,1}{s(3s + 1)(5s + 1)}$$

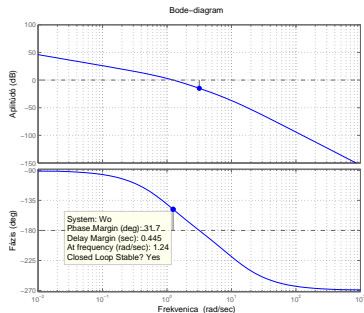
Eszközeink a hangoláshoz III

Bode-diagram

- 1 Felnyitott körhöz rajzoljuk általában.
- 2 Vágási frekvencia és sávszélesség.
- 3 Fázistartalék és erősítéstartalék.
- 4 Zárt kör stabilitásra következtethetünk.
- 5 Aszimptotikus közelítéssel is fel tudjuk rajzolni.

Példa

$$W_o(s) = \frac{2}{s(s+1)(0,1s+1)}$$

Milyen hangolás a jó hangolás?

Stabilitás

Teljesíti az előírt fázistartalékot és ezzel **GARANTÁLJA A STABILITÁST**.
A fázistartalék beállításának pontossága a specifikációtól függ.

Gyorsaság

A zárt kör válaszában a felfutása rövid, a lengések gyorsan csillapodnak, azaz a zárt kör sáv szélessége és (domináns póluspárjának) a csillapítása is kellően nagy.

Beavatkozó jel

Alapjelváltás esetén a beavatkozó jel a **fizikailag realizálható intervallumban marad!**

Implementálhatóság

Egy jó hangolási módszer szisztematikus és sok esetet lefed.

Tartalom

- 1 Egyszerűsített Nyquist-kritérium
- 2 A Bode-kritérium
- 3 Soros kompenzátorok/szabályzók
- 4 Szabályzótervezés
- 5 PID szabályzók családja**
- 6 PID szabályzók hangolása

PID szabályzók családja

Proportional - Integral - Derivative

A PID szabályzók esetén a beavatkozó jel három hatás lineáris kombinációja

- 1 egy hibajellel arányos tag (P-hatás)
- 2 egy hibaintegrállal arányos tag (I-hatás)
- 3 egy hibaderiválttal arányos tag (D-hatás)

Megjegyzések

- Egyes hatások elhagyhatók (P, PI, PD szabályzók).
- Ha van I-tag, akkor lehet azonosan nulla hiba mellett is beavatkozó jelet előállítani.
- Az ideális D-hatás nem realizálható, közelítő D-hatást, vagy szűrt D-hatást (**filtered D term**) szokás alkalmazni.
- Az I-hatás növeli a típuszámot azaz lehetővé teszi nulla maradó hiba biztosítását.

P típusú szabályzó

Átviteli függvénye

$$W_C(s) = A_p$$

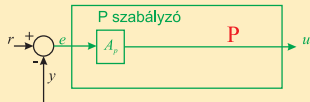
Beavatkozó jel számítása

$$u(t) = A_p e(t)$$

Paraméterei

A_p erősítés

Hatásvázlat

Maximális beavatkozó jel

Ugrás alakú ($r(t) = \varepsilon(t)$) alapjelnél

$$u_{max} = u(0) = A_p$$

PI típusú szabályzó

Átviteli függvénye

$$W_C(s) = A_p \left(1 + \frac{1}{sT_i} \right) = \frac{A_p}{T_i} \frac{sT_i + 1}{s}$$

Beavatkozó jel számítása

$$u(t) = A_p \left(e(t) + \frac{1}{T_i} \int_0^t e(\tau) d\tau \right)$$

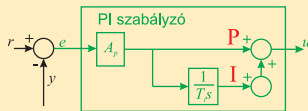
Paramétere

A_p erősítés és T_i időállandó vagy integrálási idő.

Pólusok és zérusok

Egy zérus a $-\frac{1}{T_i}$ helyen és egy pólus az origóban (az integrátor).

Hatásvázlat

Maximális beavatkozó jel

Ugrás alakú ($r(t) = \varepsilon(t)$) alapjelnél

$$u_{max} = u(0) = A_p$$

PD_k típusú szabályzó

Átviteli függvénye

$$W_C(s) = A_p \left(1 + \frac{sT_d}{1 + sT_c} \right)$$

Megjegyzés

Ha $T_c = 0$, akkor jutunk az ideális D-hatáshoz.

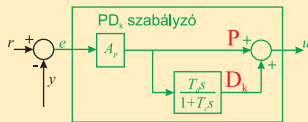
Paramétereit

A_p erősítés, T_d deriválási idő és T_c időállandó.

Pólusok és zérusok

Egy zérus a $-\frac{1}{T_c+T_d}$ helyen és egy pólus a $-\frac{1}{T_c}$ helyen.

Hatásvázlat

Maximális beavatkozó jel

Ugrás alakú $(r(t) = \varepsilon(t))$ alapjelnél

$$u_{max} = u(0) = A_p \left(1 + \frac{T_d}{T_c} \right)$$

PID_k szabályzó

Átviteli függvénye

$$W_C(s) = A_p \left(1 + \frac{1}{sT_i} + \frac{sT_d}{1+sT_c} \right)$$

Megjegyzés

Ha $T_c = 0$, a D-hatás ideális.

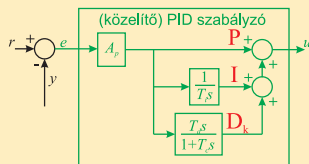
Paramétere

A_p erősítés, T_d deriválási idő, T_i integrálási idő és T_c időállandó.

Pólusok és zérusok

Két zérus (lehet komplex pár is) és két pólus a $-\frac{1}{T_c}$ és 0 helyeken.

Hatásvázlat

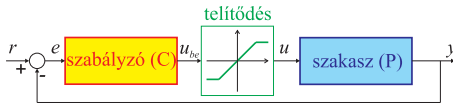
Maximális beavatkozó jel

Ugrás alakú ($r(t) = \varepsilon(t)$) alapjelnél

$$u_{max} = u(0) = A_p \left(1 + \frac{T_d}{T_c} \right)$$

Telítődés kezelése az I tagoknál - antiwindup

Probléma

A szabályzó akkor is integrálni fogja a hibát, mikor a beavatkozó jel "telítésbe ment", azaz a szabályozási kör már nem a lineáris tartományban működik.

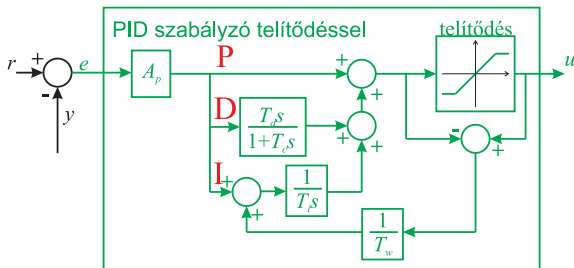
Következmény

Az integrátor túlintegrál, ami a tranziens romlásához (túllövés, nagyobb beállási idő) vezet.

Integrator antiwindup megoldás

Megoldás (integrator antiwindup)

- 1 az I tag bemenetét nullává tesszük, mikor a telítődéses karakterisztika vízszintes részére érünk,
- 2 az I tag bemenetét módosítjuk, mikor a telítődéses karakterisztika vízszintes részére érünk.

a második megoldás hatásvázlata

Megjegyzések

Jelölés

A továbbiakban a k indexet a közelítő D-hatásnál elhagyjuk.

Fokszámok

Bármelyik szabályzó esetében (közelítő D-hatással) a számláló és a nevező fokszámainak különbsége nulla.

Állapotok

Az arányos tag kivételével mindegyik szabályzó saját állapottal rendelkezik.

Tartalom

- 1 Egyszerűsített Nyquist-kritérium
- 2 A Bode-kritérium
- 3 Soros kompenzátorok/szabályzók
- 4 Szabályzótervezés
- 5 PID szabályzók családja
- 6 PID szabályzók hangolása**

Pólus-zérus kiejtés

A szabályzó zérusainak felhasználása

A szabályzó zérusaival a szakasz (stabil) pólusait ejtjük ki.

Indoklás

A sávszélességet (ω_c) tudjuk növelni a megfelelő pólus kiejtésével, amivel a zárt kör pólusait balrabb toljuk.

Az ingyen ebédek esetei - engineering tradeoffs

Tipikus $W_o(s)$ átvitelek esetében

- 1 ω_c növelése (sávszélesség növelése) általában csökkenti a fázistartalékot, így a tranziensek minősége romlik (nagyobb túllövés, csillapítás csökkentése)
- 2 ω_c növelése (sávszélesség növelése) általában növeli a beavatkozó jel nagyságát (telítődés kockázata)

Szisztematikus tervezés

Szabályzó kiválasztása (P, PI, PD, PID)

- Típuszám növeléséhez I-hatás kell.
- Tranziensek gyorsításához D hatás kell.

P, PI (D-hatás nélkül)

Itt a maximális beavatkozó jel csak A_p -től függ.

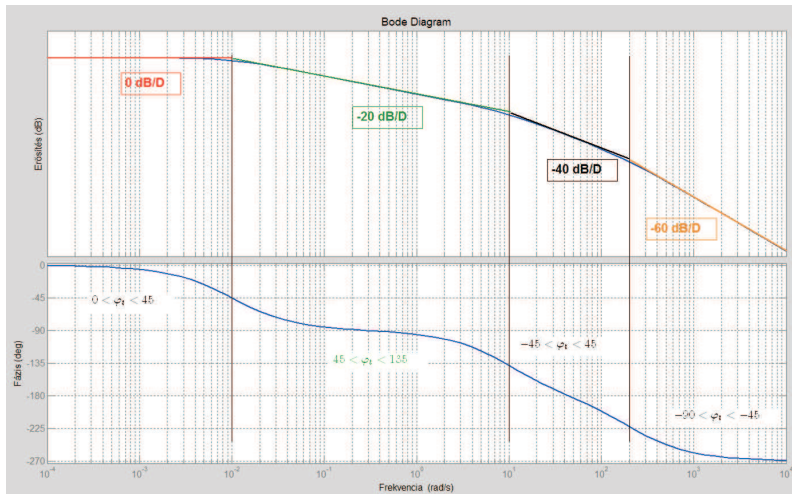
- 1 Pólus-zérus kiejtés (I-hatás esetén megadja T_i értékét)
- 2 Fázistartalék beállítása A_p meghatározásával

PD, PID

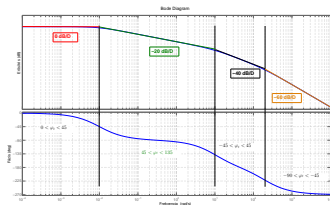
Itt a maximális beavatkozó jel csak A_p -től és időállandóktól függ.

- 1 Pólus-zérus kiejtés
- 2 A_p , ω_c , és az időállandók meghatározása egyenletrendszer alapján

Megfigyelés (minimumfázisú rendszereknél)

Pólus-zérus kiejtés

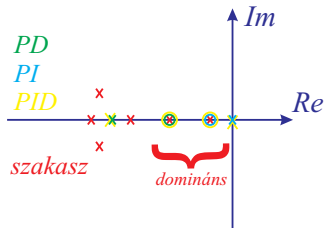

Következmény

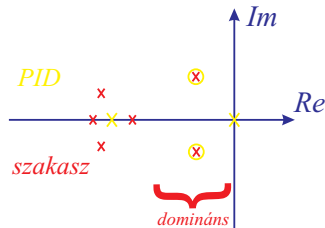
- 1 A vágási frekvencia a $-20\text{dB}/D$ szakaszra kerül, hogy a megfelelő fázistartalékot (tipikusan $\varphi \in [45^\circ, 75^\circ]$) biztosítsuk.
- 2 A sávszélesség ($BW \approx \omega_C$) tehát úgy növelhető, hogy a $-20\text{dB}/D$ meredekségű szakaszt a „nagy” frekvenciák felé hosszabbítjuk.
- 3 A meredekség a pólusoknál csökken, a hosszabbításhoz azokat kell kiejteni.

Pólus-zérus kiejtés

valós domináns pólusok

konjugált komplex domináns póluspár

Sávszélesség növelése

- A zárt kör sávszélességét növelendő a szabályzó zérusaival a szakasz pólusait kiejtjük.
- Ez egyben növeli $W_o(s)$ -20 dB/D meredekségű szakaszát és ω_C -t.
- Ugyanakkor $\omega_C \approx BW$ (sávszélesség)

PD, PID paraméterek számítása egyenletek alapján

Előírások

A φ_t fázistartalék és a maximális beavatkozó jel u_{max} adottak.

Kiejtés

Kiejtési szabályok (korábbról) - a $-20dB/D$ szakasz meghosszabbítása

- 1 PD: a szakasz második leglassabb (valós) pólusa
- 2 PID: a szakasz két leglassabb (valós vagy konjugált komplex) pólusai

Egyenletek

Ismeretlenek: A_p, ω_c, T_i (Matlab támogatás: `fsolve`)

$$\|W_o(j\omega_c)\| - 1 = 0$$

$$\pi + \arg(W_o(j\omega_c)) - \varphi_t = 0$$

$$u_{PD, PID}(0) - u_{max} = 0$$

